

Hate Speech และข้อมูลที่เป็นอันตราย : ประเด็นสำคัญของอินเทอร์เน็ต¹

(Hate Speech and Harmful Information : Crucial Issues of Internet)

ชาญชัย ชัยสุขโกศล

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

อินเทอร์เน็ตถูกคาดหวังจากในแง่ดีจากเหล่านักเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองหรือองค์กรนอกภาครัฐว่าจะสามารถสร้างเสริมเสถียรภาพ ประชาธิปไตย เสริมอำนาจให้กับประชาชนและผู้อ่อนแอกว่า อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีด้านมืดของอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน การใช้งานอินเทอร์เน็ตในหลายลักษณะมีแนวโน้มเป็นไปในทางการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะการใช้ hate speech ทั้งที่เป็นคำพูด ข้อเขียน และการแสดงเชิงสัญลักษณ์อื่นๆ เพื่อแสดงความรู้สึกเกลียดชังต่อผู้อื่น และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตราย (harmful information) หลายครั้งปฏิบัติการโต้ตอบจากฝ่ายรัฐและฝ่ายอื่นๆ ในสังคมก็เลียงไม่พ้นเรื่องการเซ็นเซอร์ ไม่ว่าจะใช้ฐานตรรกะเชิงศีลธรรมหรือความมั่นคงของรัฐ หรือเรื่องใดๆ ก็ตาม บทความขึ้นนี้พยายามตอบคำถามว่า หากยึดมั่นในหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแล้ว เราควรมีทำอย่างไรต่อการเซ็นเซอร์ hate speech และข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตราย และจะมีวิธีการรับมือกับทั้งสองเรื่องนี้ได้อย่างไร โดยไม่ผิดหลักเสรีภาพ

ควรกล่าวไว้เล็กน้อยว่า คำว่า “speech” ในที่นี้ ก็นับรวมทั้งเรื่องคำพูด ข้อเขียน และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์อื่นๆ ด้วย ส่วนคำว่า “hate speech” นั้น นิยามความหมายว่า เป็นการแสดงออก (ทั้งทางคำพูด ข้อเขียน และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์อื่นๆ) ที่มุ่งโจมตี ประจาน หรือสบประมาทผู้ถูกกล่าวถึงอย่างร้ายแรง (extreme) ถึงขั้นที่ประหนึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำร้ายหรือก่อภัยอันตรายต่อผู้ที่ถูกกล่าวถึงได้ แม้ว่าการรุกรานจะหยุดอยู่ ณ จุดหนึ่งที่ใกล้เคียงมาก ก่อนที่จะถึงจุดที่เป็นการส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง แม้โดยปกติแล้วเป็นการดูหมิ่นหรือลดทอนศักดิ์ศรีของผู้คนโดยใช้ประเด็นเรื่องสีผิว เชื้อชาติ ศาสนา และเพศ (Warburton, 2009: 55) แต่ทั้งการดูหมิ่นสามารถขยายครอบคลุมได้แทบประเด็นทั้งชั้นชั้น ฐานทางเศรษฐกิจ การศึกษา อุดมการณ์ ฯลฯ

1. ตั้งโจทย์ : ออฟไลน์สู่ออนไลน์

Hate speech

รัฐไอโฮไอ ปี 1969 : สมาชิกกลุ่มคลูลักแคลน (Klu Klux Klan) ซึ่งเป็นกลุ่มเหยียดผิวกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งของโลก กล่าวในที่สาธารณะแห่งหนึ่งว่า “เราไม่ใช่องค์กรแห่งการล้างแค้น แต่หากประธานาธิบดีของเรา สภาองเกรสของเรา ศาลสูงสุดของเรา ยังคงปิดกั้นชนชาติคอเคเซียนผิวขาวต่อไปอีก ก็เป็นไปได้ที่อาจจะต้องมีการล้างแค้นบางประการเกิดขึ้น” ในสหรัฐ ที่ซึ่งหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้รับการรับรองอย่างมั่นคงอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขครั้งแรก (The First Amendment) และเป็นบรรทัดฐานสำคัญในวัฒนธรรมทางการเมืองของคนอเมริกัน คำกล่าวนี้ก่อให้เกิด

¹ บทความนำเสนอในการเสวนาวิชาการ เรื่อง “ออนไลน์ศึกษา” ในเทศกาล “เน็ตติเช่นมาราธอน” จัดโดยเครือข่ายพลเมืองเน็ต วันที่ 27-29 พฤศจิกายน 2553. บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ความลับของข้อมูลข่าวสาร : ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรงทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ของไทย” ในชุดโครงการเมธีวิจัยอาวุโสช่วงที่ 2 ปีที่ 1 เรื่อง “สันติวิธีและความรุนแรงในสังคมไทย: ความรู้, ความลับ และ ความทรงจำ” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. เนื่องจากไม่สามารถหาคำแปลที่เหมาะสมของคำว่า “speech” ได้ ในบทความนี้จะขอใช้คำว่า “hate speech” และ “counter speech” เป็นภาษาอังกฤษ

ข้อถกเถียงร้อนแรง ในที่สุด ศาลสหรัฐตัดสินคดีนี้ ว่ารัฐบาลไม่มีสิทธิดำเนินการใดๆที่เป็นการปิดกั้นคำพูดดังกล่าวนี้ เพราะผู้พูดไม่ได้สนับสนุนการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือความรุนแรงใดๆอย่างชัดเจน กรณีนี้ต่อมาถูกขนานนามว่า “คดีแบรนเดนเบิร์ก (Brandenburg)” (Sunstein, 1999 : 90-91)

การแสดงความคิดเห็นออกมาในเชิงคำพูด ที่เชื่อว่าจะมีปฏิบัติการใช้ความรุนแรงบางประการดังในกรณีคดีแบรนเดนเบิร์กนี้ถือได้ว่าเป็นปัญหาคลาสสิก แม้จะยังไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นจริง แต่ก็กลุ่มเสี่ยงและล่อแหลมอย่างยิ่งต่อการก่อให้เกิดความรุนแรง ประเด็นเป็นปัญหาที่ผลักดันให้ผู้ที่ยึดมั่นในหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Free Speech) ไปยืนอยู่ที่ขอบแนวแห่งปัญหาว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมีขอบเขตหรือไม่? ถ้ามี ขอบเขตนั้นควรสิ้นสุดที่ใด? และเมื่อใดที่การแสดงออกหนึ่งๆ (ขอเรียกให้ลึกลับว่า “Hate Speech”) สมควรถูกการเซ็นเซอร์ปิดกั้น?

กรณีคดีแบรนเดนเบิร์กนี้เป็นตัวอย่างของข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในโลกกายภาพ และส่งผ่านสื่อเก่า สิ่งที่ยิ่งน่าตระหนกมากขึ้นไปอีก คือ จะเป็นอย่างไรหาก Hate Speech ไหลเวียนอยู่ในโลกไซเบอร์ โดยใช้สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ที่ทั้งรวดเร็ว แพร่ซึบถึงหลายส่วนของสังคม ทั้งยังควบคุมได้ยากยิ่งอีกด้วย?

ที่เว็บไซต์ stormfront ปี 1995 : Donald Black ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสมรู้ร่วมคิดในแผนล้มล้างรัฐบาลโดมินิกัน เขาเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้เชิดชูภาวะสูงสุดของคนขาว (white supremacist) เขาสร้างเว็บไซต์ชื่อ Stormfront (www.stormfront.org) ขึ้นในปี 1995 โดยเรียกเว็บนี้ว่า "เว็บฐานทรัพยากรชาตินิยมผิวขาว" (White Nationalist Resource Page) "เพื่อบรรดาหนุ่มสาวที่มีความกล้าหาญในการต่อสู้เพื่อปกป้องวัฒนธรรมและอุดมคติตะวันตกของคนขาว รวมทั้งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการรวมกลุ่ม" เขาตั้งใจให้เว็บนี้เป็น "เวทีวางแผนยุทธศาสตร์และรวมตัวกันทางสังคมการเมืองเพื่อไปสู่ชัยชนะ" ในเว็บนี้ มีทั้งข่าวสารทั่วไป จดหมาย นิตยสารส่งเสริมคนขาวแห่งแคนาดาที่ชื่อว่า "Up Front" มีรูปภาพและสัญลักษณ์นาซีใหม่, บทความทั้งฉบับปัจจุบันและฉบับในอดีตที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์ของนักชาตินิยมผิวขาว, เมลลิงลิสต์, กลุ่มข่าวสาร, กระดานข่าว รวมทั้งให้ข้อมูลเว็บลิงค์ที่เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์นักชาตินิยมผิวขาวแห่งอื่นอีกด้วย เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาทำนองนี้ถูกเรียกว่า “ความเกลียดชังทางไซเบอร์” (cyberhate) (Perry and Olsson, 2009)

ปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาแสดงความเกลียดชังเหยียดสีผิวและสนับสนุน "อำนาจของคนขาว" อยู่อย่างมากมาย จากการประเมินของศูนย์ Ximon Wiesenthal ระบุว่าในปี 2005 มีเว็บที่ส่งเสริมความเกลียดชังอยู่มากกว่า 5,000 เว็บไซต์ รายงานที่น่าสนใจและมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอที่ชื่อว่า "The Hate Directory" (www.hatedirectory.com) รวบรวมบัญชีรายชื่อแหล่งเผยแพร่การเหยียดผิวบนอินเทอร์เน็ต (ปรับปรุงล่าสุด 1 เมษายน 2010) ได้มากถึง 170 หน้ากระดาษ แหล่งเนื้อหาออนไลน์เหล่านี้มีทั้งที่เป็นประเภทเว็บไซต์, เว็บบล็อก, ftp, mailing list, newsgroups, ห้องสนทนา (chat room), Yahoo Club, กรู๊ปเมล, เกมส์สำหรับให้ดาวน์โหลดได้บนอินเทอร์เน็ต, ผู้ให้บริการบล็อก, ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง, วิทยูออนไลน์, podcast และ rss feeds (Franklin, 2010)

กลุ่มเผ่าระวาง (คลุคัลก) แคลนส์ (Klans Watch) ระบุว่าการที่กลุ่มเหยียดผิวเหล่านี้ใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวประเด็นของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นชุมชนคนเหยียดผิวร่วมกันมากขึ้น เหล่าผู้เหยียดผิวที่อยู่โดดๆคนเดียว ก็จะรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวในภาพใหญ่ได้ และกลายมาเป็น "วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเหยียดผิวระดับโลก" (global racist subculture) ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองอัตลักษณ์ของกลุ่มเหยียดผิวข้ามรัฐชาติ และเกิดเป็นชุมชนเสมือนแห่งความเกลียดชัง ชุมชนเสมือนเหล่านี้สร้างเว็บบล็อกหรือเว็บไซต์ขึ้น โดยมีการให้บริการหลายภาษาด้วย โดยมากแล้วจะเป็นภาษาอังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, และภาษาทางสแกนดิเนเวียบางภาษา เว็บเหล่านี้ยัง

หยิบฉวยเอาตำนานของชาวนอร์ดิค เคลติก และนาซีมาสร้างเป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมอันหลากหลาย (ของคนขาว) อีกด้วย เว็บชุมชนเสมือนแห่งความเกลียดชังเหล่านี้มีผู้คนจากทุกทิศทั่วโลกเข้ามาเยี่ยมชม เว็บเหล่านี้โดยมากมักมีลิงค์เชื่อมโยงกันกับองค์กรเหยียดผิวระหว่างประเทศ เช่น กลุ่มคลุคูลักแคลนส์, เว็บชนชาติอารยัน, กลุ่มสกินเฮดส์โดยเฉพาะที่เป็นชาวสแกนดิเนเวียและชาวอเมริกัน บางแห่งโดยเฉพาะ เว็บไซท์นาซีใหม่มีเนื้อหาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ

การเกิดขึ้นของเว็บไซท์เหล่านี้เป็นหลักฐานที่ชัดเจนว่า hate speech ที่เคยมีอยู่ในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในโลกกายภาพ ได้ก้าวขึ้นมาอยู่ในโลกไซเบอร์พร้อมกับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตในฐานะสื่อใหม่อันทรงพลังเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น สำหรับผู้ยึดมั่นในหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น คำถามเดิมในโลกกายภาพจึงยังคงติดตามมาจากสู่โลกไซเบอร์ด้วยเช่นกัน ว่า **เราควรมีทำอย่างไรและควรจะทำอย่างไรกับเว็บไซท์ที่แสดงออกซึ่งความเกลียดชังเหล่านี้?** นอกจาก hate speech แล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญและควรนำมาใคร่ครวญกันสำหรับโลกยุคอินเทอร์เน็ต คือ ข้อมูลข่าวสารที่อันตราย (harmful information)

ข้อมูลข่าวสารที่อันตราย

ที่เว็บไซท์ของนักอนาธิปไตยกลุ่มหนึ่ง ปี 1971 : หนังสือคู่มืออันเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักอนาธิปไตย เรื่อง The Terrorist's Handbook และ The Anarchist's Cookbook ว่าด้วยขั้นตอนรายละเอียดการสร้างระเบิดนาซินิก ถูกเขียนขึ้นโดย William Powell เพื่อประท้วงสงครามเวียดนาม และเผยแพร่ในเว็บ www.anarchycookbook.org แห่งนี้ นับตั้งแต่ปี 1971 กระทั่งปัจจุบัน²

ที่เว็บไซท์ของกลุ่มฮามาส ปี 1996 : หนังสือเรื่อง The Mujahadeen Poisons Handbook³ คู่มือขนาด 23 หน้ากระดาษ สอนเกี่ยวกับการปรุงยาพิษ สร้างแก๊สพิษ และวัสดุมีพิษอื่น ๆ ที่จะใช้ในการก่อการร้าย เขียนโดยผู้เขียนที่ใช้ชื่อว่า Abdel-Aziz และเผยแพร่ในเว็บไซท์แห่งนี้

นอกจากเว็บไซท์ทั้งสองแห่ง ปัจจุบันเว็บไซท์ที่ถูกหมายหัวว่าเป็นเว็บของ “กลุ่มก่อการร้าย” เหล่านี้ เริ่มทำตัวเป็น “ห้องสมุดเสมือน” (virtual library) บรรจุเอกสารต่างๆมากกว่า 1,000,000,000 (หนึ่งพันล้าน) หน้ากระดาษ มีตั้งแต่หนังสือที่สอนเรื่องการจำกัดกำหนดเวลาและการเคลื่อนย้ายตำแหน่งของเป้าโจมตี จุดยุทธศาสตร์ต่างๆที่เหมาะสมสำหรับการโจมตี เช่น ระบบป้องกันประเทศ สถานีขนส่ง, โรงไฟฟ้า นิวเคลียร์, อาคารสาธารณะที่มีคนอยู่หนาแน่น, ท่าเรือและท่าอากาศยาน เป็นต้น ไปจนถึงเอกสารที่สอนการระวังและเผชิญกับการตอบโต้การก่อการร้าย (counter terror) และมาตรการโจมตีก่อน (pre-emptive measure) รวมทั้งเอกสารที่สอนการสร้างระเบิดหรืออาวุธเคมี ตลอดจนแผนที่และรูปภาพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย เช่น หนังสือคู่มือปฏิบัติการต่างๆ คำสั่งเกี่ยวกับขั้นตอนการลงมือปฏิบัติการ

นอกจากนี้ หลังจากที่สหรัฐทำสงครามฝ่ายเดียวโดยบุกอัฟกานิสถาน และทำลายค่ายฝึกกองกำลังก่อการร้าย ในปี 2004 กลุ่มอัลกออิดะห์จึงได้เปิดค่ายฝึกทหารเสมือน (virtual training camp) ขึ้นในโลกอินเทอร์เน็ตโดยให้ชื่อว่า Al Battar Training Camp (Al Battar แปลว่า ตาบของตำนานศาสดา) ในค่ายเสมือนนี้ มีการฝึกอบรมตั้งแต่เรื่องการจัดตั้งและบริหารหน่วยปฏิบัติการระดับเซลล์ การฝึกใช้อาวุธ การพิชิตร่างกาย การรวบรวมข้อมูลของเป้าโจมตี ไปจนถึงการลักพาตัว การสู้รบในเมือง และการอยู่รอดในป่า⁴

² หนังสือ 2 เล่มแรก ปัจจุบันสามารถดาวน์โหลดได้ตามเว็บไซท์ทั่วไป หรือเว็บไซท์เจ้าของหนังสือที่

<http://www.anarchycookbook.org/> และสามารถสั่งซื้อได้ทาง amazon.com ได้อีกด้วย

³ หนังสือเล่มนี้สามารถ เข้าถึงเอกสารได้เช่นกันที่ http://thedisase.net/functions.php?&arcanum=nbc/chemical/Mujahideen_Poisons.pdf &ei=9x9yTOL_OYaxCZDZwbYN&usg=AFQjCNEP98FvkDCHHIFxi1RmwIUTd3ilSQ

⁴ วารสาร Al Battar ค่อนข้างหายาก แต่ผู้เขียนพบวารสารนี้ฉบับที่ 6 ที่ <http://homelandsecurityus.com/archives/3294>

นอกจากลักษณะการใช้งานดังกล่าวแล้ว ปัจจุบัน อินเทอร์เน็ตยังถูกใช้โดยกลุ่มก่อการร้ายในอีก 2 ลักษณะ ประการแรก ใช้เพื่อการระดมและรับสมัครผู้สนับสนุนรายใหม่^๑อีกด้วย โดยมีแบบสอบถามให้ผู้ใช้กรอก เพื่อคัดเลือกบุคคลหรือองค์กรที่สนใจเข้าร่วมก่อการร้าย และติดต่อประสานงานกันภายหลัง ประการที่สอง ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สำหรับถกเถียงแลกเปลี่ยนกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มก่อการร้าย ทั้งในแง่อุดมการณ์ไปจนถึงเรื่องความขัดแย้งส่วนตัว (Wiemann, 2006: 124-5)

กรณีเว็บไซต์ของกลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ ไม่อาจจะระบุได้อย่างชัดเจนว่าปรากฏมีเนื้อหาที่เป็น hate speech และหากพิจารณาเฉพาะการใช้งานอินเทอร์เน็ตในลักษณะการระดมทุน รับสมัครสมาชิก และเป็นพื้นที่ถกเถียงความคิดแล้ว เว็บไซต์เหล่านี้จะไม่แตกต่างไปจากองค์กรภาคประชาสังคมและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองทั่วไป แต่ที่แตกต่างอย่างสำคัญอยู่ คือ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่อันตราย (harmful information) อย่างยิ่งผ่านทางเว็บไซต์ ทั้งเรื่องการสอนวิธีการฆ่าคน การระบุตำแหน่งสถานที่ของคนที่ตกเป็นเป้าหมายการฆ่า เป็นต้น ปรากฏการณ์ลักษณะนี้ทำทลายให้ผู้ยึดมั่นหลักเสรีภาพของข้อมูลข่าวสารต้องกลับมาใคร่ครวญอย่างหนักเช่นกันว่า ควรจะรับมือกับสถานการณ์ลักษณะเช่นนี้ในโลกไซเบอร์อย่างไร

2. เกณฑ์วินิจฉัยการเซ็นเซอร์

หากย้อนกลับพิจารณาปรัชญาของ John Stuart Mill อันเป็นฐานที่มั่นของฝ่ายที่ยึดหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแล้ว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจำเป็นต้องได้รับการปกป้อง ก็เพื่อประโยชน์ในการทำทลายหลักเกณฑ์ที่พิสูจน์ไม่ได้ทั้งหลาย (dogma) ดังที่มักเกิดในวงการศาสนาในยุคกลาง และเพื่อให้เกิดพื้นที่โต้แย้งถกเถียงร่วมกันในการเข้าถึงความจริง (truth) กลุ่มนี้เห็นการห้ามไม่ให้แสดงความคิดเห็นจะทำความเกลียดชังแสดงออกในทางอื่น รวมทั้งในรูปแบบที่ไม่พึงปรารถนา แต่ปัญหา คือ hate speech เป็นการคุกคามศักดิ์ศรีและการเคารพตนเองของมนุษย์ผู้ตกเป็นเป้าของการแสดงออกเช่นกัน (Warburton, 2009 : 57-58) อย่างไรก็ตาม Mill ได้ขีดเส้นแบ่งขอบเขตเสรีภาพไว้ในบทที่ 1 ของงานคลาสสิกเรื่อง On Liberty ว่า

จุดมุ่งหมายเพียงประการเดียวที่จะมีการใช้อำนาจเหนือสมาชิกของชุมชนผู้มีอารยะแล้ว ได้อย่างชอบธรรม โดยสวนทางกับเจตจำนงของเขา คือ เพื่อป้องกันไม่ให้คนผู้นั้นก่ออันตรายต่อผู้อื่น ข้ออ้างที่ว่าทำไปเพื่อประโยชน์ของเขาเอง ไม่ว่าจะเป็นในทางกายภาพหรือในทางศีลธรรม ล้วนไม่ใช่เหตุผลที่เพียงพอ เขาไม่สมควรถูกบังคับให้กระทำหรือละเว้นการกระทำ ด้วยเหตุเพราะว่าการทำเช่นนั้นเป็นการตีค่า หรือเพราะว่าจะทำให้เขามีความสุขมากกว่า หรือเพราะว่าในความเห็นของคนอื่นแล้ว การทำเช่นนั้นย่อมเป็นการฉลาดหรือกระทั่งเป็นเรื่องถูกต้อง

เส้นแบ่งที่ Mill ขีดไว้นี้ช่วยคลี่คลายปัญหาข้อมูลข่าวสารที่อันตราย การเผยแพร่เอกสารที่อันตรายและก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ เช่น วิธีการทำระเบิดหรืออาวุธเคมี วิธีการลักพาตัวบุคคล วิธีการฝึกใช้อาวุธ วิธีการเชือดคอมมิวนิสต์ ดังกรณีเว็บไซต์กลุ่ม “ก่อการร้าย” นั้น ไม่ว่าจะอยู่ในเงื่อนไขใดๆก็สามารถก่อให้เกิดความรุนแรงได้ทั้งสิ้น เพราะโดยตัวเนื้อข้อมูลข่าวสารนั้นมีคุณลักษณะที่พร้อมก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพได้อย่างเต็มที่ในตัวมันเองอยู่แล้ว เพียงแค่มีคนทดลองทำตามวิธีการขั้นตอนที่ระบุไว้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของ hate speech ยังคงอยู่ ถ้าว่าตาม Mill แล้ว hate speech ไม่สมควรถูกแทรกแซงหรือปิดกั้นจากอำนาจที่เหนือกว่า ด้วยเหตุผลเพียงเพราะเป็นไปตามมาตรฐานศีลธรรมของ

สังคมนั้นๆ หรือตามความคิดเห็นของคนอื่นๆ หรือใครก็ตามในสังคม ที่เห็นว่าไม่สมควรมีการแสดงความรู้สึกเช่นนั้นออกมา **เหตุผลเพียงประการเดียวที่จะทำให้ hate speech (และการแสดงออกอื่นๆ) สมควรถือว่าผิดกฎหมาย และสมควรถูกปิดกั้น คือ เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคลอื่น** แต่เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บ stormfront และเว็บ cyberhate อื่นๆ อาจเพียงแค่ส่งเสริมความเหนียวแน่นของกลุ่มตน และเหยียดความดียกกว่าของกลุ่มผิวสีเท่านั้น ไม่ได้มีการเรียกร้องให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นก็เป็นได้ หรือแม้แต่ในกรณีคดีเบรนนเดนเบิร์ก คำกล่าวของกลุ่มคลุคลักแคลนก็ไม่สามารถถูกตัดสินได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการยุยงให้เกิดการใช้ความรุนแรง

ดังนั้นคำถามที่ยังคงมีอยู่ คือ จะมีเงื่อนไขอะไรเป็นตัวบ่งชี้ว่าการแสดงออกซึ่งความเกลียดชังนั้นอยู่ในสถานะที่เป็นไปได้อย่างยิ่งว่าจะก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงทางกายภาพต่อผู้อื่นแล้วหรือไม่? ในบริบทใดจึงจะถือว่า hate speech สามารถก่อให้เกิดความรุนแรงต่อบุคคลได้? อย่างไรก็ตาม นายของคำถามข้างต้นบ่งชี้ว่า **มีบางกรณี** ที่ผู้ยึดมั่นหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นสามารถยอมรับการเซ็นเซอร์ hate speech ได้ แต่เงื่อนไขที่จะทำให้การเซ็นเซอร์นั้นเป็นไปได้อย่างชอบธรรม ขึ้นอยู่กับแต่ละบริบทของสถานการณ์นั้นๆ และจำเป็นต้องพิจารณาเป็นเฉพาะกรณีไป

คำถามถัดไป คือ เมื่อไม่อาจยอมรับให้มีการเซ็นเซอร์ปิดกั้น hate speech ได้อย่างเป็นการทั่วไปในทุกกรณี แล้วกลุ่มที่ยึดมั่นเรื่องเสรีภาพมีวิธีรับมือกับเรื่องนี้อย่างไร?...คำตอบจากกลุ่มนี้ คือ counter speech

3. Counter Speech : ทางเลือกในการตอบโต้ Hate Speech

ลอนดอน ปี 1994 : David Irving นักประวัติศาสตร์คนหนึ่งนำเรื่องขึ้นศาลเพื่อฟ้องร้อง Deborah Lipstadt นักประวัติศาสตร์อีกคนหนึ่งในข้อหาหมิ่นประมาท สืบเนื่องจาก Lipstadt กล่าวไว้ในตอนหนึ่งของหนังสือของเธอว่า Irving เป็น “*โฆษกที่เป็นอันตรายที่สุดคนหนึ่งของกลุ่มคนที่ปฏิเสธการมีอยู่ของฮอโลคอสต์ (Holocaust Denial)*” โดย Lipstadt อ้างอิงปาฐกถาครั้งหนึ่งของ Irving ที่กล่าวว่า

ข้าพเจ้าไม่เห็นเหตุผลประการใดว่าเรื่องค่ายเอาชวิทซ์จะเป็นเรื่องมีรสนิยมนแต่อย่างใด เรื่องไร้สาระ มันเป็นตำนานเรื่องหนึ่ง...มีผู้รอดตายจากค่ายเอาชวิทซ์เกิดขึ้นเต็มไปหมด อันที่จริงแล้ว ยิ่งเวลาผ่านไป จำนวนของคนเหล่านี้ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องแปลกประหลาดมากอย่างน้อยก็ในทางชีววิทยา เพราะข้าพเจ้ากำลังจะก่อตั้งสมาคมผู้รอดตายจากค่ายเอาชวิทซ์ ผู้รอดตายจากฮอโลคอสต์และเหล่าคนโกหกอื่นๆ (Association of Spurious Survivors of the Holocaust and Other Liars)...ไอ-อู-ด (A-S-S-H-O-L-S)

กฎหมายหมิ่นประมาทในอังกฤษนั้นเน้นน้ำหนักให้ฝ่ายจำเลยเป็นผู้พิสูจน์ความจริง ไม่ใช่ฝ่ายโจทก์ผู้ฟ้องร้อง ดังนั้น Lipstadt จึงต้องพิสูจน์ข้อสรุปของเธอที่ว่า Irving เป็นพวกปฏิเสธการมีอยู่ของฮอโลคอสต์ ทำให้ต้องใช้เวลามากและต้องรวบรวมหลักฐานต่างๆ อย่างซับซ้อน ทั้งจากหจจดหมายเหตุทั้งหลาย รวมทั้งการไปที่ค่ายเอาชวิทซ์อีกด้วย ในที่สุด ฝ่าย Lipstadt ก็ชนะคดี (Warburton, 2009 : 32-34)

คำกล่าวปาฐกถาของ Irving ที่ยกมาข้างต้นถือได้ว่าเข้าข่าย hate speech อย่างชัดเจน กรณีความขัดแย้งระหว่างนักประวัติศาสตร์สองคนในเรื่องการปฏิเสธการมีอยู่ของฮอโลคอสต์ แสดงให้เห็นได้

อย่างไรถึงวิธีใช้ counter speech และหลักฐานโต้แย้ง (counter evidence) ตามที่หลักการเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเสนอไว้เพื่อรับมือกับ hate speech หลังคำตัดสินในคดีนี้ Alan Dershowitz กล่าวไว้ว่า เหตุผลหนึ่งที่ว่าทำไมคำพูดที่ผิดและการโจมตีให้ร้ายจึงยอมรับได้ในสังคมประชาธิปไตยเสรีนิยมทั้งหลายนั้นคือ เพราะว่ามีวิธีที่ดีที่สุดในการรับมือคำพูดที่เลวร้ายคือ คำพูดที่ดีงาม แทนที่จะเป็นการเซ็นเซอร์ (อ้างใน Warburton, 2009 : 34) การฟ้องร้อง Lipstadt ก่อให้เกิดเวทีสาธารณะ ซึ่งข้อความโจมตีให้ร้ายและบิดเบือนทั้งหลายของ Irving ถูกโต้แย้งลงรายละเอียดเป็นรายประเด็นๆ พร้อมด้วยหลักฐานข้อเท็จจริงสนับสนุนต่างๆเลยทีเดียว

ข้อเสนอ counter speech นี้ใช้ได้ทั้งในโลกออฟไลน์และโลกออนไลน์ และมีตัวอย่างให้เห็นอยู่ไม่น้อยในสังคมไทยที่เกิดวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองมาตลอด 5 ปีที่ผ่านมา ที่ทั้งสองฝ่ายของขั้วขัดแย้งล้วนมีสื่อหลากหลายประเภทอยู่ในมือของตนเอง และได้ผลิต hate speech (รวมทั้งสิ่งที่ถูกเรียกว่า “ข้อมูลและความเห็นที่ผิดพลาด”) แล้วปล่อยให้ปลิวว่อนกระจายไปทั่วอาณาบริเวณการสื่อสารที่เชื่อมโยงข้ามชนิดของสื่อต่างๆ ตัวอย่างเช่น กรณีของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนักวิชาการสถาบันอื่นๆ ที่พยายามจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการว่าด้วยเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์และกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพที่ตนเห็นว่าถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองสร้างความเกลียดชังให้กับฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง หรือกรณีการโต้เถียงกันระหว่างแกนนำฝ่ายเสื้อแดงกับศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ในเหตุการณ์เดือนเมษายน 2552 และโดยเฉพาะเดือนเมษายนและพฤษภาคม 2553 (รวมทั้งฝ่ายอื่นๆที่ไม่ใช่กลุ่มเสื้อแดงที่พยายามใช้ counter speech กับ ศอฉ.ด้วย)

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอ counter speech ของกลุ่มยึดมั่นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมีจุดอ่อนคือ การต่อสู้รับมือกับ hate speech แบบนี้คล้ายกับเป็นการโต้เถียงกันในห้องประชุมสัมมนาทางวิชาการ ผู้ที่จะทำอย่าง Lipstadt ทำได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่ทรงภูมิความรู้ทางวิชาการ สามารถโต้แย้งประเด็นต่างๆได้อย่างมีเหตุผล และมีหลักฐานรองรับอย่างหนักแน่น เชื่อถือได้ หากเราสามารถยกระดับสถานการณ์การต่อสู้ระหว่างความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันให้มาอยู่ในลักษณะดังกล่าวได้ ก็ถือว่าเป็นเรื่องดีไม่น้อยและควรกระทำ แต่ในหลายๆครั้ง สถานการณ์ส่วนมากไม่ได้เกิดขึ้นและดำเนินไปโดยใช้ตรรกะเหตุผลทางวิชาการเพียงอย่างเดียว หรืออย่างน้อยใช้เฉพาะเรื่องนี้อย่างเดียว และผู้ที่เข้าร่วมในการต่อสู้กับ hate speech ก็ไม่ได้เป็นผู้ที่มีทักษะทางวิชาการดังกล่าวทั้งหมด ดังนั้น วิธีนี้แม้จะดี แต่ก็ไม่น่าเพียงพอสำหรับการต่อสู้ทางการเมือง ปัญหานี้จึงยังคงเป็นโจทย์ค้างคาไว้ที่สมควรได้รับการวิจัยเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Franklin, Raymond A. compiler (2010). **The Hate Directory**. P.O. Box 121 Woodstock, MD 21163-0121. retrieved from <http://www.hatedirectory.com>
- Mill, John Stuart (1955) **On Liberty**. Chicago : The Great Books Foundation.
- Perrya, Barbara and Patrik Olssona (2009) “*Cyberhate: the globalization of hate.*” **Information & Communications Technology Law**, Volume 18, Issue 2 June, pages 185 - 199
- Sunstein, Cass R. (1999) Is Violent Speech a Rights?, Steger, Manfred B. and Nancy S. Lind (eds.) **Violence and Its Alternatives : An Interdisciplinary Reader**. New York : St. Martin's Press.
- Warburton, Nigel (2009) **Free Speech: A Very Short Introduction**, Oxford : Oxford University Press.
- Weimann, Gabriel (2006) **Terror on the Internet: the new arena, the new challenges**. Washington D.C. : The United States Institute of Peace.